פניני הפרשה

• יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים •

✆ נייד: 052-7654216 ✆ כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. ✆ דוא"ל: 7654216@gmail.com

חיי שרה-תולדות

עלון מס'

1280

שנה כ"ח תשפ"ז

לזכות להיות השליח

כאשר מגיע אליעזר עבד אברהם לבאר המים בעיר נחור, הוא מתפלל תפלה מיוחדת כדי שהקב"ה יזמין לו נערה מתאימה ליצחק, וכך הוא אומר בתפלתו: "ה' אלוקי אדוני אברהם הקרה נא לפני היום ועשה חסד עם אדוני אברהם". וה' שמע תפלתו, וזימן לו את האשה הראויה והמתאימה ליצחק אבינו. ותמוה לשם מה היה צריך אליעזר להקדיש לכך תפלה מיוחדת, הרי כבר אברהם אבינו הבטיחו בצורה ברורה בתפלתו "ה' אלוקי השמים וגו' הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם", וכי לא סמך על תפלת אדונו שתתקבל? מיישב **האור החיים** הקדוש: "בטוח היה אליעזר באדונו שתפלתו מקובלת, והוסיף הוא להתפלל **שיהיה הוא ראוי להעשות הדבר על ידו**". כל תפלתו היתה שיזכה הוא להיות שליח המצוה בשידוך קדוש זה, שהונחו בו היסודות של עם ישראל. לפעמים שידוך צריך לצאת לפועל, אך כיון שאין זכות לכל שדכן להקים את בנין הבית, רק כשמגיעים לשדכן המתאים, הכל הולך למישרין. הדברים אמורים גם בכל ענין. ישנם תהליכים שאמורים לקרות בין כה וכה, תפלתנו ושאיפתנו צריכה להיות **שיהיה הדבר ראוי להיעשות על ידינו**, שאנו נזכה להיות השליחים הנכונים במקומות הנכונים, להקים בתים נאמנים בישראל, להשיב יהודים למורשת אבותם וכו'.

*

יום אחד הגיע לעירו של רבי **ישכר דוב מראדושיץ** זצ"ל אחד מחבריו, אשר עמו הסתופף בצלו של **המגיד הקדוש מקוז'ניץ** זצ"ל. אותו ידיד הגיע עם מכתב המלצה מרבו לסייע בידו לחתן את בתו, וביקשו לבוא לעזרתו. צר היה לרבי ישכר דוב. "אני עני ואביון", אמר לחברו "אם אאסוף כספים, יתנו לי פרוטות עלובות. לך אל פלוני, הנגיד העשיר. הוא יתן לך ביד רחבה!". הלה לא נפגע מן הסירוב. באדישות ובשוויון נפש משך בכתפיו ואמר: "לו יהי כדבריך. כנראה, שאינך רשום בפתקתו של הקדוש ברוך הוא", ויצא לעבר ביתו של אותו עשיר. הדברים פילחו את לבו של רבי ישכר דוב כחץ. מה פירוש הדברים: איזו פיתקה? מי כתוב בה?... הוא סגר את הגמרא ורץ אחרי האיש. משהשיגו, שאלו לפשר דבריו. ענה הלה ואמר: "כשפניתי אל הרבי ותיניתי לפניו את צרתי, אמר לי: אתן בידך מכתב המלצה. אמרתי לו: רבי, לא ניסיתי מעודי לקבץ כספים. אמר לי: בכל מקום שתבוא, תמצא מישהו שיאסוף עבורך. הוא יזכה במצוה, ואתה תוושע. אמרתי לו: מי יסכים להתבזות במקומי? אמר לי: אל תדאג לכך, בפתקתו של הקדוש ברוך הוא כתוב בפרוטרוט מי יעזור לך וכמה כסף יאסוף. הגעתי לעיר זו, וחשבתי בלבי: מי כאן זכאי יותר מחברי ורעי, רבי ישכר דוב? עכשיו שסרבת, הבנתי שאינך כתוב בפתקתו של הקדוש ברוך הוא...". נרעש רבי ישכר, ושאל: "לכמה כסף הנך זקוק?". אמר לו: "לארבע מאות זהובים". נטל רבי ישכר את ההמלצה, והלך לשוק. בדרכו, פגש בסוחר. הראהו את מכתבו של הרבי. "הגעת ממש בזמן!" נפעם הסוחר "זה עתה סיימתי עסקה ברווח של ארבעת אלפים זהובים. אתן לך את כל דמי המעשר - ארבע מאות זהובים".

עצה טובה

כדי לרתום את הילדים להכנות לשבת, קנו ממתק מיוחד שאותו יקבל כל מי שסיים את תפקידו. אפשר לקבוע שמי שיסיים מוקדם יקבל ממתק יקר יותר.

מיעוט שחוק

במהלך אחת הדרשות הזכיר הגאון רבי רחמים חי חויתה הכהן זצ"ל את הפסוק: "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי" (בראשית כז, מא), והעיר בחיוך: "נראה לכם שלעשיו הרשע הזה בכלל אכפת מאביו אם יצטער או לא?! אלא מה, אמר, יש לי בעיה, אם אהרוג את אחי אצטרך לשבת עליו 'שבעה'... ומה אני צריך את "בית הסוהר" הזה עכשיו? על כן אחכה, תכף יגיעו ימי אבל אבי ואהרוג את יעקב, וכך 'אחסוך' ואשב 'שבעה' על שניהם...".

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ידוע הדבר ומפורסם הענין כי ההספד והדרש שעושים בפטירת המת אינו בשביל המת עצמו, כי מה יגיע לו מההספד והבכיה, הלא כבר מת הוא ואי אפשר לו לחזור בשביל צער קרוביו והסופדים, אך עיקר ההספד הוא לעורר את החיים...".

("מגיד חדשות" ח"י עמ' תמ"א)

פנינים ופרפראות

ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו וגו' ויקם וגו' (כ"ג י"ט-כ')

סמך "ויקם" ל"ואחרי כן קבר", לרמוז לתחיית המתים מן התורה. וכעין מה שדרשו בסנהדרין (דף צ' ע"ב) עה"פ "הנך שוכב עם אבותיך, וקם" - מכאן לתחיית המתים מן התורה. ע"ש.
(הרה"ג ר' רחביה חדוק שליט"א).

נקודת חן • עובדיה חן

השותף החדש במלאכת החינוך

מנהג ישראל, שכאשר ילד מגיע לגיל מצוות, אביו עומד ומברך "ברוך שפטרני מעונשו של זה". מקורו של מנהג זה במדרש רבה (בראשית פרשה ס"ג אות י') על הפסוק "ויגדלו הנערים": "אמר ר' אלעזר, צריך האדם לטפל בבנו עד י"ג שנה, מכאן ואילך צריך שיאמר 'ברוך שפטרני מעונשו של זה'". והובא מנהג זה להלכה ברמ"א (או"ח סי' רכ"ה סעי' ב').

משמעותה הפשוטה של הברכה, כפי שפירש המגן אברהם, שעד גיל שלוש עשרה מוטלת על האב האחריות הבלעדית לחנך את בנו, ויש הסוברים שהאב אף נענש מן השמים על מכשולות בנו הקטן שנגרמו מחמת רשלנות בחינוכו. אולם בהגיעו לגיל מצוות, נעשה הנער בר-דעת ואחראי על מעשיו, והאב נפטר מעונש זה.

אלא שלמתבונן מן הצד, נשמעת ברכה זו תמוהה משהו: כאילו האב ציפה לרגע שבו יוכל להשיל מעליו את האחריות לחינוך בנו, וברגע שבו אינו נענש עוד על מעשיו, הוא שמח לחדול מלהשקיע ולעמול בעבורו.

הגאון רבי **יוסף יצחק שלוש** זצ"ל (הו"ד בספר "תיבת גומא" עמ' ר"ט) הביא על כך ביאור נאה: כאשר האב מברך "שפטרני מעונשו של זה" אין כוונתו על עונשו של הילד אלא על **עונשו של היצר הרע**.

עד גיל שלוש עשרה, **יצר הרע הוא השולט היחיד בילד,** וככל שהאב משגיח על בנו ועמל לחנכו, עומד היצר הרע לנגדו ומבקש להוליכו בדרכים עקלקלות. האב נדרש איפוא להתייצב במערכה כנגדו, לבדו, ללא שום עוזר ותומך.

אמנם בהגיע הבן לגיל שלוש עשרה, **מצטרף לאב שותף חדש, הלא הוא יצר הטוב** (כמובא באבות דרבי נתן פרק ט"ו משנה ב'). מעתה ואילך, אין האב ניצב לבדו במערכה, יש מי שעומד לימינו, מסייע לו במלאכת החינוך ונלחם יחד עמו כנגד היצר הרע.

ועל כך עומד האב ומברך ומודה: "ברוך שפטרני מעונשו של זה" - לא מעונשו של הבן חלילה, אלא מן המאבק היחידני והכבד עם אותו "זה", הוא השטן הוא היצר הרע, שהיה עד עתה אויבו של האב במלאכת החינוך. מעתה ישמח האב ביוצא חלציו שנכנס בו כוח חדש ורוח טהרה של היצר הטוב המסייע לו לבחור בטוב ולמאוס ברע.

*

מעשה בגאון רבי **יונתן אייבשיץ** זצוק"ל, שבמעמד סעודת הבר-מצוה שלו, נשא דרשה נאה, ובה הזכיר את דברי רבותינו שהיצר הטוב נכנס באדם רק בהגיעו לגיל שלוש עשרה, בעוד היצר הרע משתרש בו כבר משעת לידתו, כמאמר הכתוב: "לפתח חטאת רובץ" (בראשית ד, ז).

כשסיים את דרשתו, ניגש אליו אחד הנוכחים ושאלו בבת שחוק: "אמור לי יונתן, אם עד היום לא היה בך יצר הטוב, כיצד הצלחת להתגבר על היצר הרע ולשקוד על התורה?".

נענה יונתן הקטן בחכמה: "בכל פעם שהיה היצר הרע ניגש אליי ומנסה לשכנעני לעבור על רצון ה', הייתי אומר לו: הרי נפסק בשלחן ערוך (חושן משפט סימן י"ז סעיף ה') "אסור לשמוע דברי בעל דין אחד שלא בפני בעל דין חברו". לפיכך אסור לי לשמוע אותך כעת - המתן איפוא עד שיבוא שותפך היצר הטוב בגיל שלש עשרה, ואז אשמע את טענות שניכם ואשפוט ביניכם מי צודק...

מלך יושב על כסא

כשמספרים על כח ריכוזו ושקיעותו של רבנו, אי אפשר לפסוח על המעשה המפליא הבא:

באחת השנים, לקראת סיום השנה, החליטו תלמידי השיעור בעיון להביע את הוקרתם לרבנו באמצעות מתנה מכובדת. התלבטו רבות מה יוכל לשמחו ולהועיל לו, עד שעלתה ההצעה לרכוש עבורו כסא מגולף ויוקרתי, בעל ריפוד עבה ונוח, בצבע אדום בוהק. כל אחד מהתלמידים השתתף בסכום מסוים, ונדיב מסוים הוסיף סכום משמעותי, וכך ביום האחרון של ה"זמן" בתחילת השיעור, הניחו את הכסא המהודר במקום הכסא הישן.

כל התלמידים המתינו בדריכות לראות כיצד יגיב רבנו למראה הכסא החדש - האם ימצא חן בעיניו או שייראה בעיניו כראוותני מדאי. על אפשרות שלישית - איש לא העלה בדעתו.

והנה רבנו נכנס לשיעור, מתיישב על הכסא, ומיד מתחיל את השיעור בלי לומר דבר. חילופי המבטים בין הבחורים הביעו אכזבה.

השיעור ערך שעתיים, ושום מלה אחת על הכסא.

בסיום השיעור, לא התאפק אחד התלמידים וברוב אומץ פנה אל רבנו: "הרב, איך הכסא?...".

"איזה כסא?....", הרים רבנו את עיניו בפליאה, "אה, כסא חדש? לא שמתי לב. תודה רבה".

מי שהיה שם זכה להבין, לא במלים אלא במראה עינים, מהי שקיעות בלימוד. הכסא החדש בלט בנוכחותו בגודלו ובהידורו, בלתי אפשרי היה לפספס אותו - אבל בעולמו של רבנו הוא פשוט לא תפס מקום.

והיה מקרה יוצא דופן שבו דוקא שם לב לכסא המכובד. היה זה בכנס גמר חידון ההלכה העולמי, בראשות הגאון הרב בנימין חותה שליט"א. למעמד הוזמנו גם שני המאורות הגדולים - רבנו, ויבדל לחיים טובים מרן הראשון לציון הגאון רבי **שלמה משה עמאר** שליט"א. שני הרבנים נכנסו יחד לאולם. מרן הגיע למרכז הבמה, הבחין בכסא אחד מכובד, והתיישב על הכסא שמשמאלו, תוך שהוא מכבד את הרב עמאר לשבת על הכסא המכובד. אולם הרב עמאר סירב אף הוא לשבת על הכסא המכובד, והתיישב על הכסא שמימינו. כך יצא ששניהם התיישבו על כסאות פשוטים, ואילו הכסא המכובד "נפל בין הכסאות"...

הוא - היה אומר • ביאור אמרות והנהגות חז"ל על ידי הכרת אישיותם ואורח חייהם

רב הונא - מהדר בהדלקת נרות שבת

במסכת שבת (קי"ט ע"א) מובא כיצד היו אמוראים שונים טורחים בעצמם בהכנות לכבוד שבת. בין השאר מסופר על רב הונא שהיה **"מדליק שרגי"**. ופירש בחזון עובדיה (שבת ח"א, עמ' קס"ד), שאין הכוונה שרב הונא היה מדליק את נרות השבת במקום אשתו, שהרי אשתו קודמת בהדלקה כידוע, אלא שאשתו היתה מדליקה את נרות השבת בחדר האוכל, ואילו רב הונא היה מדליק נרות בשאר חדרי הבית, כדי להרבות אורה ושמחה לכבוד שבת. [ואפשר לדייק כן מלשון הגמרא, שנקטה "שרגי" - בארמית ובלשון רבים, ולא "נר", כלשון הברכה על נר שבת]. וציין שם בחזון עובדיה, שלרב הונא היה עניין מיוחד בהידור נרות שבת, שהרי הוא שאמר במסכת שבת (כ"ג ע"ב): "הרגיל בנר - הויין ליה בנים תלמידי חכמים". ואף מובא שם שרב הונא ראה מי שהקפיד בזה ויצאו ממנו תלמידי חכמים. עכת"ד. והנה מצאתי שגם רב הונא עצמו זכה לבן תלמיד חכם גדול, הלא הוא רבה בר רב הונא.

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה

מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז זצוק"ל

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: קבלן רכש חברה העוסקת במתן שירותים בתחום המים והשפכים. באחד הישובים שבהם הקבלן ופועליו נותנים שירות, רוב תושבי הישוב נכרים, ונדרשת במקום עבודה גם בשבתות. האם מותר להעסיק שם פועלים גויים?

תשובה: יתכן שמותר אם הם עובדים בקבלנות ולא שכר יום ביומו. בכל זאת כדאי שבעלי דבר יגשו לרב העיר וישמע מהם כל הפרטים.

שאלה: האם מותר לקחת שכר על חזנות בימים נוראים?

תשובה: מותר כמו שכתבו האחרונים. ואע"פ שאינו רואה סימן ברכה, מכל מקום יאכל וישמח. ואין הכי נמי שאם ישקיע במניות וכדומה, לא יראה בזה סימן ברכה. וכבר הוכיחו שגם בימי חז"ל היו נוטלים שכר על מתורגמנות בשבתות, כמבואר במדרש רבה פרשת ויחי וירושלמי דסוכה. ומי יתחסד יותר מהם? ובפרט בזמן הזה שהיוקר הנורא לא הניח מדה טובה לישראל.

שאלה: מי שאכל והקיא מיד אחרי האכילה, האם צריך לברך ברכה אחרונה?

תשובה: אם הקיא קצת ונשאר במעיו שיעור כזית, חייב לברך ברכה אחרונה. ואם ספק - מחלוקת הפוסקים ולא יוכל לברך אלא ישמע ברכה מאחרים ויכוין לצאת ידי חובתו, כמובא בכף החיים (סי' קפ"ה אות ל"ד). ע"ש.

שאלה: ילדי כתה ח' צריכים לעבור חיסון במסגרת הת"ת. הנהלת הת"ת ניסתה לדבר עם הקופת חולים שיביאו אח לצורך זה אך ללא הצלחה. שאלתנו היא האם להתעקש בכל זאת שדוקא אח יבוא לחסנם?

תשובה: אפשר לעשות ע"י אחות.

שאלה: כאשר מכניסים תאומים בבריתו של אברהם אבינו, האם צריך לעשות ביניהם הפסקה?

תשובה: יש להתפלל מנחה בין שתי הבריתות, וכך ירויחו שיוכלו לברך לכל תינוק בפני עצמו.

נר ה' נשמת אדם

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ מרת עליזה חורי ע"ה
לישועת והצלחת דוד בן נעמי הי"ו

לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל
לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט
להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו
לישועה והצלחת סלמן בן פרחה הי"ו

עיצוב ועימוד: בהירות
b65271000@gmail.com